

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Anahtar Yetkinliklerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Şenol Mail Pala*

Makale Geliş Tarihi: 20/12/2020

Makale Kabul Tarihi: 22/02/2021

DOI: 10.35675/befdergi.843643

Öz

Araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (SBDÖP) yer alan anahtar yetkinliklerin program ile ilişkisini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmuştur. Nicel verilerin toplanması için anket formu, nitel verilerin toplanmasında ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde aritmetik ortalamalar kullanılırken nitel veriler için içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri, hayat boyu öğrenme kapsamında oluşturulan anahtar yetkinliklerin SBDÖP'te yer almasını gerekli görmüştür. Anahtar yetkinliklerin SBDÖP ile ilişkisine yönelik öğretmen görüşlerinin programın temel öğeleri etrafında toplandığına ulaşılmıştır. Genel olarak; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerlere yönelik ilişkilendirmeler yapılmıştır. Programda yer alan anahtar yetkinliklerin SBDÖP ile uyum içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayat boyu öğrenme, anahtar yetkinlikler, sosyal bilgiler

Evaluation of the Key Competencies in the Social Studies Curriculum According to Teacher Opinions

Abstract

The research aims to evaluate the relationship of the key competencies stated in the Social Studies Curriculum (SSC) with the teaching program according to teacher opinions. The mixed-method, which enables using both the quantitative and qualitative methods together, was employed in the research. The study group consisted of the social studies teachers, who are in-service in Erzincan province in the 2019-2020 academic year. The questionnaire form was applied to collect the quantitative data, and the semi-structured interview form to collect the qualitative data. In the analysis of the quantitative data, the arithmetic means were applied, and the content analysis for the qualitative data. In the research, the social studies teachers admitted the necessity of the key competencies created within the scope of lifelong learning in the SSC. It was concluded that the key competencies stated in the curriculum were in harmony with the SSC.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Refahiye Bahar Yıldırım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri, Çocuk Gelişimi, Erzincan, Türkiye, senolmailpala@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0489-9557

Keywords: *Lifelong learning, key competencies, social studies*

Giriş

Bilgilerin değişmesi ve yeni bilgilerin öğrenilmesi ihtiyacı öğrenmenin hayat boyu devam etmesini gerektirmektedir. Aslında ilk insanlardan itibaren var olan bu durum, günün ihtiyaçlarını karşılayabilmek için insanlara kazandırılması istenilen hayat boyu öğrenme (HBÖ) kavramını ifade etmektedir (Yalkın & Işık, 2019). HBÖ, okullarda verilen eğitim ve öğretimi kapsamakla birlikte yaş ve mekân sınırlamasına bağlı kalmadan hayatın her anında ve alanında meydana gelen eğitim ve öğretim faaliyetlerini ifade eden bir kavramdır (Bağcı, 2011; Ouane, 2003). HBÖ’de bilgi, beceri ve yeterlilikleri geliştirmek için gerçekleştirilen amaçlı öğrenmeler yer almaktadır. Bu bağlamda HBÖ, eğitim sisteminin sadece bir parçası değil, tamamı için yol gösterici genel bir ilkedir (Bağcı, 2011). Bu denli önemli olan HBÖ yaklaşımına uygun olarak, Avrupa ülkeleri için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ve ülkemiz için de Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) geliştirilmiştir.

AYÇ, farklı ülkelerin ulusal yeterlilik sistemlerini ve çerçevelerini sekiz ortak Avrupa referans seviyesi vasıtasıyla ilişkilendirmeyi, yeterliliklerin anlaşılmasını ve karşılaştırılmasını amaç edinen bir yeterlilik çerçevesidir. AYÇ’nin; bireylerin ülkeler arasında hareketliliğini teşvik etmek ve HBÖ’lerine yardımcı olmak üzere iki temel prensibi vardır. Örgün, yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında meydana gelen öğrenmeleri içermektedir (Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK], 2008). TYÇ; AYÇ ile uyumlu bir şekilde tasarlanan, temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil olmak üzere meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ile diğer öğrenme yollarıyla kazanılan bütün yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. TYÇ’nin amacı HBÖ’yü teşvik ederek eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak, nitelikli insan yetiştirmek, bireylerin eğitim ve istihdam alanlarında ulusal veya uluslararası hareketliliğini kolaylaştırmaktır. TYÇ’de birbiriyle ilişkili yetkinlikler oluşturulmuş (MYK, 2015) ve yapılan çalışmalar doğrultusunda TYÇ’de sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir.

Yetkinlik kavramı bilgi, beceri ve tutumların birleşimi şeklinde tanımlanmaktadır (MYK, 2018). Anahtar yetkinlikler ise bütün bireylerin sahip olması gereken, kişilerin HBÖ çerçevesinde bireysel gelişimini, topluma etkin ve sorumlu bireyler olarak katılımlarını sağlayan, istihdam edilmelerine destek veren temel yetkinlikler olarak tanımlanmıştır (MYK, 2015). Anahtar yetkinliklerin çoğu birbiriyle uyumludur, birbirini kapsamaktadır ve birbirini desteklemektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017). Anahtar yetkinliklerin bir hiyerarşisi yoktur ve bütün yetkinlikler eşit derecede önemlidir. Bu yetkinlikleri kazanmış bireylerde eleştirel düşünme, problem çözme, takım çalışması, iletişim ve müzakere becerileri, analitik beceriler, yaratıcılık ve kültürlerarası iletişim becerileri gelişmiştir (Selimi & Üseini, 2019). HBÖ

kapsamında geliştirilen anahtar yetkinliklerin ülkemizdeki bireylere kazandırılması için bu yetkinlikler eğitim sistemine de yansıtılmıştır.

21. yüzyılda eğitimde bilgi ve içeriğe verilen önem azalmakta, buna karşılık öğrencilerin bilgiye ulaşması ve bilgileri kullanması, HBÖ yeteneklerini geliştirmesine verilen önem artmaktadır. Bir şeyleri bilen öğrencilerden, bir şeyler yapan öğrencilere doğru geçiş söz konusudur (Baldwin, 2009). Avrupa Birliği Konseyi kişisel tatmin, sağlıklı ve sürdürülebilir bir yaşam tarzı, istihdam edilebilirlik, etkin vatandaşlık ve sosyal katılım için bireylerin ihtiyacı olacak olacak sekiz temel yetkinlik tanımlamıştır (European Commission, 2018). Bu açıdan bireylerin HBÖ'ye yönelik ihtiyaçlarını karşılamak için öğretim programlarının geliştirilmesi ve mevcut öğretim programlarının bu çerçevede düzenlenmesi önemlidir. TYÇ'nin oluşturulmasından sonra öğretim programları hazırlanırken anahtar yetkinliklerin kazandırılmasına önem verilmiştir (Yalkın & Işık, 2019). HBÖ kapsamında belirlenmiş yetkinlikler, 2018 yılında güncellenen bütün öğretim programlarında yer almıştır. Öğretim programları bu boyutuyla TYÇ'den etkilenmiştir. Bununla birlikte TYÇ'nin AYÇ ile uyumlu olmasından yola çıkarak 2018 öğretim programlarının "yetkinlikler" kısmının AYÇ doğrultusunda hazırlanmış olduğunu söyleyebiliriz (Aksoy & Taşkın, 2019). Öğretim programlarında bu anahtar yetkinlikler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (MEB, 2018):

Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları sözlü ve yazılı olarak ifade etme ve yorumlama, dilsel etkileşimde bulunmaktır.

Yabancı dillerde iletişim: Kavramları, düşünceleri, duyguları, gerçekleri ve görüşleri yabancı diller kullanarak ifade edebilme, dinleme, okuma ve yazma yetkinliğidir. Kültürlerarası anlayış becerilerini içermektedir.

Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözmek için matematiksel düşünmedir. Bilimde yetkinlik, doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanmadır. Teknolojide yetkinlik, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için bilgi ve metodolojinin uygulanmasıdır.

Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi ve iletişim teknolojilerinin doğru bir şekilde kullanılmasıdır.

Öğrenmeyi öğrenme: Bireysel veya gruplar halinde kendi öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olma, öğrenme sürecini organize etme ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkmayı içeren bir yetkinliktir.

Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Sosyal yetkinlik, bireylerin toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı şekilde katılması, gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklere sahip olmasıdır. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireylerin hayata demokratik ve aktif katılım olarak katılmasıdır.

İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin yaratıcılık, yenilik ve risk alma özelliklerini kullanarak düşüncelerini eyleme dönüştürmesidir.

Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar gibi alanlarda görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesidir.

Anahtar yetkinlikler önce taslak olarak yayınlanan 2017 öğretim programlarında, sonrasında ise nihai olarak yayınlanan 2018 öğretim programlarında yer almıştır. Öğretim programlarında anahtar yetkinliklerin yer almasıyla birlikte farklı öğrenim düzeylerinde, öğretim programları aracılığıyla öğrencilerin bu yetkinlikleri kazanması ve geliştirmesi hedeflenmiştir. Bütün öğretim programlarında olduğu gibi anahtar yetkinlikler SBDÖP'te de yer almıştır. MEB'de (2017), anahtar yetkinliklerle programın ilişkili olduğu belirtilmekle birlikte bazı yetkinliklerin programla daha fazla ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Buradan yola çıkarak programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin bu yetkinliklerin, SBDÖP ile ilişkisi konusundaki görüşlerinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalara bakıldığında; Turan ve Karasu-Avcı (2018), SBDÖP'te matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler ile dijital yetkinliğin dijital vatandaşlıkla ilgili olduğunu belirlemişlerdir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018), SBDÖP'te yer verilen beceri ve değerlerin çoğunun anahtar yetkinliklerle ilişkili olduğuna ulaşmışlardır. Pala (2020), 5. sınıf SBDÖP'ün kazanımlarının anahtar yetkinlikler ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalar incelendiğinde, anahtar yetkinliklerin SBDÖP ile ilişkisi konusunda öğretmen görüşlerine başvurulmuş herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle alana katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışmada, 2018 MEB'de yer alan anahtar yetkinliklerin SBDÖP'ün hangi öğeleriyle ilişkili olduğunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel ve nitel yöntemlerin birlikte olduğu karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem, nicel ve nitel yöntemler arasında yapılan sentezle bu yöntemlerin eksiklerinin giderilmesini ve araştırmanın güvenilirliğini sağlamaktadır. Karma yöntemde, sayısal ve sözel değerlerin birlikte kullanılması açıklama kolaylığının sağlanmasına, açıklamanın anlam gücünün artmasına ve güçlü delillere ulaşılabilme katkı sağlar (Butgel-Tunalı vd., 2016). Çalışmada, karma yöntem modellerinden; birbirini izleyen zaman sıralı model kullanılmıştır İki yöntemin sıralı bir zaman içinde yapılması, nitel verilerin çalışmanın nicel boyutunun gelişimine yardımcı olmasını sağlar (Baki & Gökçek, 2012; Balcı, 2018, s. 44). Çalışmanın nicel boyutunda öğretmenlerin SBDÖP'te anahtar yetkinliklerin gerekliliği hakkındaki görüşleri, nitel kısmında ise öğretmenlerin SBDÖP ile anahtar yetkinliklerin ilişkisine yönelik görüşleri belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışmada birisi nicel verilerin toplandığı diğeri nitel verilerin toplandığı olmak üzere iki çalışma grubundan yararlanılmıştır. Nicel veriler; 2019-2020 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde görev yapan bütün sosyal bilgiler öğretmenlerinden (76) toplanmıştır. Nicel verilerin toplandığı katılımcıların %52'si kadın, %53'ü il merkezinde çalışmakta ve %48'inin kıdem yılı ise 5-15 arasındadır. Nitel verilerin toplanmasında ise nicel verilerin toplanmasında yer alan 32 gönüllü öğretmen araştırmaya dâhil edilmiştir. Ancak bu öğretmenlerin 5'inden geri dönüş olmamış, 2 öğretmenden toplanan veriler ise değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak toplam 25 sosyal bilgiler öğretmeninden veri toplanmıştır. Nitel verilerin toplandığı katılımcıların 17'si erkek, 15'i il merkezinde çalışmakta, 18'inin kıdem yılı ise 5-15 arasındadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak; kişisel bilgi formu, anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğretmenlerin cinsiyeti, çalıştığı yer ve kıdem yılını belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

Araştırmanın nicel kısmında veri toplama aracı olarak SBDÖP'te yer alan anahtar yetkinliklerin gerekliliğine yönelik araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formunda, SBDÖP'te yer verilen sekiz anahtar yetkinliğe yönelik "tamamen gerekli" ve "tamamen gereksiz" seçenekleri arasında beşli derecelendirme yapılabilecek seçeneklere yer verilmiştir. Veriler toplanmadan önce araştırmacı tarafından öğretmenlere anahtar yetkinlikler hakkında bilgi verilmiştir. Veri toplama aracı katılımcılar tarafından doldurulduktan sonra araştırmacı tarafından toplanmıştır. 76 kişi tarafından doldurulan anket formunun Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .813 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın nitel kısmında ise araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda sekiz anahtar yetkinliğin SBDÖP ile ilişkisine yönelik açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Soruların görüşmenin amacına uygun olmasına, katılımcılar tarafından kolay anlaşılabilmesine dikkat edilmiştir. Soruların niteliğini değerlendirmeleri için birisi sosyal bilgiler eğitimi, diğeri ölçme değerlendirme uzmanı olmak üzere iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü sonrası anlamsal ve yapısal düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda sekiz anahtar yetkinlik için ayrı ayrı; "... anahtar yetkinliği ile SBDÖP'ün hangi öğelerinin ilişkili olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayınız." Sorusuna yer verilmiştir. Görüşmelerin yapılacağı yer ve zamanın belirlenmesinde katılımcıların istek ve beklentilerine dikkat edilmiştir. Görüşmelerin öncesinde, katılımcılara araştırma konusu ve anahtar yetkinlikler hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmeler yaklaşık olarak 20-25 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel kısmında SBDÖP'te yer alan anahtar yetkinliklerin gerekli görülmesine ilişkin ankette alınabilecek en yüksek puan 5, en düşük puan ise 1'dir. 5 puana yaklaşılması anahtar yetkinliğin tamamen gerekli görüldüğüne işaret ederken, 1 puana yaklaşılması ise tamamen gereksiz görüldüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu şekilde elde edilen veriler, sayısal değer verilerek puanlara dönüştürülmüş, kıyaslama ve karşılaştırmalar bu puanlar üzerinden yapılmıştır. Bu veriler üzerinden aritmetik ortalamalara bakılarak analiz yapılmıştır.

Araştırmanın nitel kısmında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin SBDÖP'te yer alan anahtar yetkinliklere ilişkin görüşleri, içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, toplanan verilerin kodlama yapılarak daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik tekniktir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2018, s. 259). Bu analizdeki amaç, verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkileri ortaya çıkarmaktır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler, bazı kavram ve kategoriler etrafında bir araya getirilerek yorumlanır (Yıldırım & Şimşek 2016, s. 242). Araştırmanın içerik analizinde; verilerden bir kavram listesi oluşturularak kavramların benzerlik ve farklılıkları dikkate alınmış ve birbirleriyle ilişkili kavramların bir arada olduğu kategoriler oluşturulmuştur. Sonrasında nitel veriler sayısallaştırılmış, frekans ve yüzdelere ulaşılmıştır. Oluşturulan kavramlara kaç öğretmenin katıldığına dair yüzde ve kategorilerin toplam kavram sayısına göre yüzdesi olmak üzere iki tür yüzde hesaplanmıştır. Sonrasında bulguların tanımlanması ve yorumlanması işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği için, kavram ve kategorilerin belirlenmesi aşamasında, görüşme verilerinden iki öğretmene ait olan cevaplar rastgele seçilerek bu konuda uzman olan kişilere sunulup görüşleri alınmıştır. Aynı veri üzerinde araştırmacı tarafından oluşturulan kategoriler ile uzman kişilerin oluşturduğu kategoriler arasındaki iç tutarlılığa bakılmış. İç tutarlılığın sağlanması açısından kodlayıcılar arasında en az %80 oranında görüş birliği sağlanmalıdır (Miles & Huberman, 1994; Patton, 2002). Araştırmacıya ait kodlamalar ile uzmanlara ait kodlamalar arasında görüş birliği oranının %88 olduğu tespit edilmiş ve kategorilerin benzer şekilde oluşturulduğu görülmüştür. Sunulan görüşlere göre kategorilerde ve kavramlarda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak için; veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmış ve araştırmada elde edilen kategorilerin her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan örnekler seçilerek bu örneklere bulgular kısmında yer verilmiştir. Bu kısımda katılımcıların isimleri kodlanmış ve gerçek isimleri gizli tutulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre anahtar yetkinliklerin SBDÖP'te yer almasının gerekliliğine yönelik oluşan nicel bulgular ve anahtar yetkinliklerin SBDÖP ile ilişkisine yönelik oluşan nitel bulgulara yer verilmiştir.

Nicel Verilere Yönelik Bulgular

Tablo 1’de öğretmen görüşlerine göre anahtar yetkinliklerin gerekliliğine yönelik aritmetik ortalamalar yer almaktadır.

Tablo1.

Öğretmen Görüşlerine Göre Anahtar Yetkinliklerin SBDÖP İçin Gerekliliğine Yönelik Aritmetik Ortalamalar

Anahtar Yetkinlik	n	$\bar{X}$
Anadilde iletişim	76	4,89
Yabancı dillerde iletişim	76	4,24
Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler	76	4,44
Dijital yetkinlik	76	4,51
Öğrenmeyi öğrenme	76	4,86
Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler	76	4,85
İnisiyatif alma ve girişimcilik	76	4,73
Kültürel farkındalık ve ifade	76	4,77

Tablo 1’e göre öğretmenler SBDÖP için en çok anadilde iletişim ($\bar{x}=4,89$) yetkinliğini gerekli görürken, en az yabancı dillerde iletişim ($\bar{x}=4,24$) yetkinliğini gerekli görmüştür. Daha fazla gerekli görünmesi bakımından sırasıyla öğrenmeyi öğrenme ($\bar{x}=4,86$), sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler ($\bar{x}=4,85$), kültürel farkındalık ve ifade ($\bar{x}=4,77$), inisiyatif alma ve girişimcilik ($\bar{x}=4,73$) ve matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinliklerdir ($\bar{x}=4,44$). SBDÖP’te yer alan anahtar yetkinliklerin sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından gerekli görüldüğü söylenebilir.

Nitel Verilere Yönelik Bulgular

Tablo 2’de anadilde iletişim yetkinliğinin SBDÖP ile ilişkisine yönelik olarak kavramları ifade eden öğretmen sayısı ve yüzdesi ile kategorilerin kavramların toplam sayısı içerisindeki yüzdesi verilmiştir.

Tablo 2.

Anadilde İletişim Yetkinliğinin SBDÖP ile İlişkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Temel Yaklaşım	Vatandaşlık aktarımı	11	44	5,26
	Toplumsallaşma	8	32	
	İletişim	8	32	
Amaç	Etkin vatandaşlık	7	28	17,7
	Kültür aktarımı	4	16	
	Milli bilinç	4	16	
	Kavram öğretimi	3	12	

	Birlik ve beraberlik	3	12	
Öğrenme Alanı	Birey ve toplum	16	64	14,35
	Etkin vatandaşlık	7	28	
	Kültür ve miras	7	28	
Kazanım	İletişim	10	40	9,09
	Sosyo-kültürel değişim	3	12	
	Medya ve etkileşim	3	12	
	Toplumsal birliktelik	3	12	
Beceri	İletişim	13	52	16,7
	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma	12	48	
	Sosyal katılım	6	24	
	Problem çözme	2	8	
	Kalp yargı ve ön yargıyı fark etme	2	8	
Değer	Dayanışma	7	28	7,17
	Eşitlik	4	16	
	Bağımsızlık	4	16	
İletişim	Sözlü ve yazılı ifade	8	32	13,87
	Etkili iletişim	8	32	
	Duygu ve düşünceleri aktarma	5	20	
	Dil ve anlatım	4	16	
	İnsan ilişkileri	4	16	
	Kültür aktarımı	11	44	
Kültür	Kültür oluşturma	6	24	10,52
	Kültürel unsur	5	20	
	Milli kimlik	5	20	
	Birlik ve beraberlik	3	12	
	Milli varoluş	3	12	

Tablo 2'ye bakıldığında anadilde iletişim yetkinliği ile ilgili görüşlerin; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer, iletişim ve kültür olmak üzere sekiz kategoride toplandığı görülmektedir. Kategorilere göre en çok vatandaşlık aktarımı (yaklaşım), toplumsallaşma ve iletişim (amaç), birey ve toplum (öğrenme alanı), iletişim (kazanım ve beceri), dayanışma (değer), sözlü ve yazılı ifade ile etkili iletişim (iletişim) ve kültür aktarımı (kültür) kavramları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla amaç kategorisi (%17,7), en az temel yaklaşım kategorisi (%5,26) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 2'de yer alan kategoriler ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Temel yaklaşım: “Sosyal bilgiler dersinin de konusu olan toplumun değer ve inançlarının öğrenciye aktarılması yani kültürel devamlılık bu yetkinlikle sağlanabilir.” (Ö24)

Amaç: “Programın özel amaçlarından olan milli bilince sahip vatandaşlar yetiştirmek için ilk şart anadili etkili ve yetkin bir şekilde kullanmaktır.” (Ö5)

“Kültür aktarımı amacı taşıyan sosyal bilgiler öğretim programında bu yetkinliğin özel bir anlamı ve yeri bulunmaktadır.” (Ö13)

Öğrenme alanı: “Özellikle birey ve toplum öğrenme alanında bireyin topluma kendisini ifade edebilmesi ve kabul görebilmesi için gereklidir.” (Ö2)

“Kültür ve miras öğrenme alanında kültürün gelecek nesillere en iyi aktarım yolu olan sözlü iletişimin etkili kullanılabilmesi için sahip olunması gereken bir yetkinliktir.” (Ö6)

Kazanım: “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular, kazanımında bu yetkinliğe ihtiyaç vardır.” (Ö21).

“Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır, kazanımıyla ilişkilidir.” (Ö11)

Beceri: “Programda yer alan ‘iletişim’ ile ‘Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma’ gibi beceriler doğrudan bu yetkinlikle ilgilidir.” (Ö4)

“Programda geçen ‘Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma’, ‘iletişim’, ‘kalıp yargı ve önyargıyı fark etme’ ve ‘sosyal katılım’ becerileriyle ilişki kurulabilir.” (Ö7)

Değer: “Programda bulunan ‘dayanışma ve eşitlik’ değerleriyle ilişkili olduğunu düşünüyorum.” (Ö7)

İletişim: “Sosyal bilgiler dersinin birçok konusunun sözel ve yazılı olarak öğrencilerin kendilerini ifade etmeye uygun bir ders olduğunu düşünüyorum.” (Ö2)

“Dersimizde yer alan iletişim konusu ile ilişkilidir. Bu yetkinlikle birlikte bireyin kelime haznesinin gelişmesi ile konuşma ve dinleme sırasında daha etkin iletişim kuracağı düşünüyorum.” (Ö16)

Kültür: “Sosyal bilgiler dersinde her sınıf düzeyinde kültür konusu yer almaktadır. Kültürel unsurlar içerisinde dil önemli bir yere sahip olduğu için öğrenciler dillerini etkili bir şekilde kullanmalıdır.” (Ö3)

Tablo 3.

Yabancı Dillerde İletişim Yetkinliğinin SBDÖP ile İlişkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kod	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Amaç	Etkin vatandaşlık	8	32	15,23
	Küresel konular	7	28	
	Evrensel değerler	5	20	
	Bilgi ve iletişim teknolojileri	3	12	
Öğrenme Alanı	Küresel bağlantılar	15	60	16,55
	Kültür ve miras	4	16	

	Bilim, teknoloji ve toplum	4	16	
	Etkin vatandaşlık	2	8	
Kazanım	Ülkelerarası ilişkiler	9	36	22,51
	Kültürel unsurlar	7	28	
	Popüler kültür	7	28	
	Farklı kültürlerle saygı	6	24	
	Küresel sorunlar	5	20	
	İletişim	10	40	
Beceri	Empati	3	12	9,93
	Sosyal katılım	2	8	
	Saygı	5	20	
Değer	Dayanışma	3	12	9,93
	Barış	3	12	
	Özgürlük	2	8	
	Eşitlik	2	8	
	Kültürlerarası etkileşim	15	60	
Kültür	Farklı kültürleri tanıma	9	36	25,82
	Kültürel farkındalık	5	20	
	Farklı dilleri tanıma	5	20	
	Kültürümüzün tanıtımı	5	20	

Tablo 3'e göre yabancı dillerde iletişim yetkinliğine yönelik görüşler; amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve kültür kategorileri altında toplanmıştır. Etkin vatandaşlık (amaç), küresel bağlantılar (öğrenme alanı), ülkelerarası ilişkiler (kazanım), iletişim (beceri), saygı (değer) ve kültürlerarası etkileşim (kültür) en çok ortaya çıkan kavramlardır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla kültür kategorisi (%25,82), en az beceri ve değer kategorileri (%9,93) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 3'te yer alan kategoriler ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki şekildedir;

Amaç: “*Dersimizin temel amaçlarından biri olan gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları olarak yetişebilmeleri için yabancı dillerde iletişim yetkinliği gereklidir.*” (Ö10)

“*Bu yetkinliğin kazanılması dünyayı ilgilendiren konularda duyarlı olma, evrensel değerleri anlama, kültürler arası anlayış ve farklı diller arasındaki farklılıkları anlamaya katkı sağlayacaktır.*” (Ö20)

Öğrenme alanı: “*Farklı kültürleri tanımanın gerekliliği ve kültürümüzün farklı milletlere tanıtımını konu alan ‘küresel bağlantılar’ öğrenme alanında bu yetkinliğin önemi görülmektedir.*” (Ö6)

“Sanal ortamın hayatımızdaki yeri ve önemi gittikçe arttığı, e-ticaret gibi faaliyet alanlarının geliştiği için ‘bilim teknoloji ve toplum’ öğrenme alanı ile ilişkili olduğunu düşünüyorum.” (Ö12)

Kazanım: “5. sınıfta yer alan ‘Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır’ kazanımı ile ilişkilendirebileceğimizi düşünmekteyim.” (Ö11)

“Farklı kültürler ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır, kazanımını örnek olarak verebiliriz.” (Ö6)

Beceri: “Programda yer alan ‘empati’, ‘iletişim’ ve ‘sosyal katılım’ becerileriyle ilişki kurulabilir.” (Ö7)

Değer: “Dersimizin içeriğinde yer alan ‘dayanışma’, ‘özgürlük’ ve ‘eşitlik’ değerleriyle ilişki kurulabilir.” (Ö7)

Kültür: “Sosyal bilgiler dersi içerisinde birçok disiplini barındıran bir yapıda olduğundan farklı dil ve kültürleri konu alan çeşitli öğrenme alanları mevcuttur.” (Ö19)

“Kültürlerarası paylaşımların yapılabilmesi için bu yetkinliğin sosyal bilgiler dersinde gerekli olduğunu düşünüyorum.” (Ö8)

Tablo 4.

Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinliklerinin SBDÖP ile İlişkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Amaç	Etkin vatandaşlık	8	32	12,64
	Doğru ve güvenilir bilgi	6	24	
	Bilgi ve iletişim teknolojileri	5	20	
	Bilimsel ahlak	3	12	
Öğrenme Alanı	Bilim, teknoloji ve toplum	16	64	20,68
	İnsanlar, yerler ve çevreler	12	48	
	Üretim, dağıtım ve tüketim	6	24	
	Birey ve toplum	2	8	
Kazanım	Veri oluşturma ve yorumlama	16	64	18,39
	Bilimsel düşünme	10	40	
	Teknolojik ürünler	9	36	
	Bilimsel ve teknolojik gelişmeler	9	36	
	Bilimsel etik	2	8	
	Özgür düşünce	2	8	
Beceri	Problem çözme	10	40	29,31
	Tablo grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	8	32	
	Konum analizi	6	24	
	Harita okuryazarlığı	6	24	
	Araştırma	5	20	
	Kanıt kullanma	5	20	
Yenilikçi düşünme	5	20		

	Eleştirel düşünme	4	16	
	Dijital okuryazarlık	4	16	
	Finansal okuryazarlık	4	16	
	Zaman ve kronolojiyi algılama	4	16	
Değer	Bilimsellik	7	28	4,02

Tablo 4’te matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinliklere yönelik görüşler; amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer olarak kategorize edilmiştir. Kodlamalar sonucunda ise kategorilere göre en çok etkin vatandaşlık (amaç), bilim, teknoloji ve toplum (öğrenme alanı), veri oluşturma ve yorumlama (kazanım), problem çözme (beceri) ve bilimsellik (değer) kavramları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla beceri kategorisi (%29,31), en az değer kategorisi (%4,02) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 4’te yer alan kategoriler ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Amaç: “Dersin özel amaçlarından bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmak ile ilgili olduğunu düşünüyorum.” (Ö19)

“Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretimde bilimsel ahlakı gözetme amacıyla ilişkilidir.” (Ö20)

Öğrenme alanı: “Teknolojiyi kullanma becerisini kazandırmayı amaçlaması bakımından ‘bilim, teknoloji ve toplum’ öğrenme alanı ile ilişkilidir” (Ö8)

“Matematiksel işlem becerisi olmayan çocuklar ‘insanlar, yerler ve çevreler’ öğrenme alanında yer alan konum belirleme işlemi bile yapamama durumundadırlar.” (Ö9)

Kazanım: “Programda yer verilen ‘Çevresindeki teknolojik ürünleri kullanım alanına göre sınıflandırır.’ kazanımından da anlaşılacağı üzere bilim ve teknolojideki yetkinliğe sahip olunması gerekir.” (Ö19)

“Veriye dayalı kazanımların edinilmesi sürecinde matematiksel yetkinliklerin temel olduğunu düşünüyorum.” (Ö10)

Beceri: “Programda yer alan ‘araştırma’, ‘eleştirel düşünme’, ‘kanıt kullanma’, ‘problem çözme’ ve ‘yenilikçi düşünme’ gibi beceriler doğrudan bu yetkinlikle ilgilidir.” (Ö18)

Değer: “Bu yetkinlik alanını ‘bilimsellik’ değeri ile ilişkilendirebiliriz.” (Ö21)

“Bilim ve teknolojide temel yetkinliklerle sorumluluk değerinin geliştirilmesi açısından önemli olduğunu belirtebilirim.” (Ö18)

Tablo 5.

Dijital Yetkinliğinin SBDÖP ile İlişkinine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
----------	--------	---	------------	--------------

Amaç	Teknoloji ve toplum	14	56	17,75
	Bilgi ve iletişim teknolojileri	14	56	
	Doğru ve güvenilir bilgi	10	40	
Öğrenme Alanı	Bilim, teknoloji ve toplum	19	76	13,55
	Etkin vatandaşlık	5	20	
	Üretim, dağıtım ve tüketim	5	20	
Kazanım	Teknoloji kullanımı	16	64	21,96
	Teknolojinin hayata etkisi	12	48	
	Bilginin korunması/aktarılması	7	28	
	Doğru bilgi	7	28	
	Sanal güvenlik	5	20	
Beceri	Dijital okuryazarlık	14	56	17,28
	Problem çözme	5	20	
	Medya okuryazarlığı	5	20	
	Yenilikçi düşünme	4	16	
	Eleştirel düşünce	3	12	
	Araştırma	3	12	
	Girişimcilik	3	12	
Değer	Bilimsellik	7	28	3,27
	Çağın gerekleri	12	48	
Dijital Yaşam	Bilgi ve iletişim teknolojileri	11	44	26,16
	Dijital vatandaşlık	9	36	
	Sanal dünya	9	36	
	Dijitalleşme	8	32	
	Sosyal medya	7	28	

Tablo 5'e göre dijital yetkinliğe yönelik görüşler; amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve dijital yaşam kategori altında toplanmıştır. Kategorilere göre bilim ve teknoloji ile bilgi ve iletişim teknolojileri (amaç), bilim, teknoloji ve toplum (öğrenme alanı), teknoloji kullanımı (kazanım), dijital okuryazarlık (beceri), bilimsellik (değer) ve çağın gerekleri (dijital yaşam) en çok ortaya çıkan kavramlardır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla dijital yaşam kategorisi (%26,16), en az değer kategorisi (%3,27) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 5'te yer alan kategoriler ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Amaç: “Doğru ve güvenilir bilgilere ulaşma yollarını bilen bireyler yetiştirmek programın özel amaçlarından birisidir. Bu nedenle dijital yetkinlik program için bir ihtiyaç olmuştur.” (Ö4)

“Bilim ve teknolojinin gelişim sürecinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavramak için dijital teknolojiyi kullanma becerisi edinilmelidir.” (Ö10)

Öğrenme alanı: “Programda özellikle ‘bilim teknoloji ve toplum’ öğrenme alanında bu yetkinliğe yönelik birçok kazanıma yer verilmiştir.” (Ö22)

“Sosyal bilgiler öğretim programında vatandaşlık, bilim ve teknoloji boyutuyla da ele alınmıştır. Bu bakımdan yetkinlik doğrudan ‘etkin vatandaşlık’ öğrenme alanı ile ilgilidir.” (Ö13)

Kazanım: “Dijital yetkinlik, ‘Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.’ gibi kazanımlara yönelik bir yetkinlik alanıdır.” (Ö17)

Beceri: “Öncelikle ‘dijital okuryazarlık’, ‘girişimcilik’ ‘eleştirel düşünme’ ve ‘yenilikçi düşünme’ becerileri ile yakın ilişkiindedir.” (Ö23).

Değer: “Dijital yetkinliği kazandırılırken programda yer alan bilimsellik değeri göz önünde bulundurulmalıdır.” (Ö4)

Dijital yaşam: “Dijital ortamı doğru ve bilinçli kullanmayı öğrenmek, temel becerileri kazandırmak, çağın gereklerine ayak uydurmak, hayatın her alanında dijital ortamın etki etmesi nedeniyle programda gereklidir.” (Ö9)

“Dijital yetkinliğin içinde bulunduğumuz teknoloji çağında bireyin, genel ağ ve bilgisayarları etkin bir şekilde kullanımına olanak sağlaması, sosyal medya kullanımı gibi alanlarda yetkinliklerinin artırılmasının sağlaması açısından programda önemlidir.” (Ö11)

Tablo 6.

Öğrenmeyi Öğrenme Yetkinliğinin SBDÖP ile İlişisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Temel Yaklaşım	Yapılandırıcılık	9	36	7,95
	Yansıtıcı düşünme	8	32	
	Hayat boyu öğrenme	6	24	
Amaç	Sorun çözme	13	52	17,30
	Bilgiye ulaşma	12	48	
	Kendini tanıma	12	48	
	Bilimsel düşünme	7	28	
	Etkin vatandaşlık	6	24	
	Birey ve toplum	14	56	
Öğrenme Alanı	Bilim, teknoloji ve toplum	13	52	25,25
	İnsanlar, yerler ve çevreler	10	40	
	Kültür ve miras	9	36	
	Üretim, dağıtım ve tüketim	9	36	
	Etkin vatandaşlık	9	36	
	Küresel bağlantılar	9	36	
Kazanım	Kendini tanıma	9	36	7,61
	Bilinçli seçim	6	24	
	Bilimsel araştırma	5	20	
	Sosyal roller	2	8	
Beceri	Öz denetim	14	56	22,83
	Problem çözme	10	40	
	Eleştirel düşünme	9	36	

	Araştırma	8	32	
	Karar verme	7	28	
	Girişimcilik	6	24	
	Yenilikçi düşünme	6	24	
	Gözlem	6	24	
	Sorumluluk	13	52	
Değer	Özgürlük	7	28	7,95
	Çalışkanlık	3	12	
Bireysel Öğrenme	Bireysel farklılık	11	44	11,07
	Öğrenmeye istekli olma	7	28	
	Öğrenmeyi kolaylaştırma	7	28	
	Anlamli ve kalıcı öğrenme	7	28	

Tablo 6'ya bakıldığında öğrenmeyi öğrenme yetkinliği ile ilgili görüşler; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve bireysel öğrenme olmak üzere yedi kategoride toplandığı görülmektedir. Kodlamalar sonucunda ise kategorilere göre en çok yapılandırıcılık (yaklaşım), sorun çözme (amaç), birey ve toplum (öğrenme alanı), kendini tanıma (kazanım), öz denetim (beceri), sorumluluk (değer) ve bireysel farklılık (bireysel öğrenme) kavramları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla öğrenme alanı kategorisi (%25,25), en az yaklaşım ve değer kategorisi (%7,95) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 6'da yer alan kategoriler ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Temel yaklaşım: “Bunu yapılandırmacı yaklaşıma çok uygun bir yetkinlik alanı olarak belirtebiliriz. Öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olmasına yönelik bir yetkinlik olduğundan sosyal bilgiler programına da çok yakıştığını düşünüyorum.” (Ö7).

“HBÖ kapsamında öğrencilerin öğrenmeye istekli olmasını, bilgiye ulaşmak için ısrarcı olmasını sağlıyor.” (Ö8)

Amaç: “Öğretim programının amaçlarıyla doğrudan örtüşmektedir. Özellikle bireyin karşılaştığı sorunları çözmek amacıyla ilişkilendirilebilir.” (Ö2)

“Doğru ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşacağını öğrettiği için sosyal bilgiler programının amaçları ile uyumludur.” (Ö8)

Öğrenme alanı: “Bu yetkinliğin ‘birey ve toplum’ ile ‘bilim teknoloji ve toplum’ öğrenme alanlarıyla doğrudan ilgili olduğunu düşünüyorum.” (Ö21)

“Hemen hemen tüm öğrenme alanlarımızda bu yetkinliği uygulama imkânımız mevcut. Uygulandığında da oldukça olumlu sonuçlar aldığımızı da belirtebilirim. Bu bakımdan programda olması gereken bir yetkinlik diyebilirim. (Ö3)

Kazanım: “Bireyin ihtiyaçlarının tanıma ve giderme konusunda ‘Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıyarak kazanımını ile öğrenmeyi öğrenme yetkinliği ilişkilidir.” (Ö6)

“6. sınıfta yer alan bilimsel araştırma basamaklarını içeren kazanımla ilişkili bir yetkinliktir.” (Ö1)

Beceri: “Öğrenmeyi öğrenme sosyal bilgiler programındaki birçok beceriyle alakalıdır. Örneğin araştırma, eleştirel düşünme, girişimcilik, karar verme, yenilikçi düşünme ve öz denetim becerilerini sayabiliriz.” (Ö12)

Değer: “Öğrenmeyi öğrenme yetkinliğinde birey özgür olmalı ve sorumluluk almalıdır. Bu değerler de dersimizde kazandırılması gereken değerlerdir.” (Ö22)

“Bu yetkinliğin kazanılmasında ‘sorumluluk’ ve ‘çalışkanlık’ değerleri muhakkak olmalıdır.” (Ö19)

Bireysel öğrenme: “Öğrenmeyi bireyin istek ve ihtiyaçlarına göre kolaylaştıran bir yetkinliktir.” (Ö1)

“Dersimiz için bireyin anlamlı ve kalıcı öğrenmesini sağlayabilmek için öğrenmeyi öğrenme yetkinliği kazanılmalıdır.” (Ö14)

Tablo 7.

Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinliğin SBDÖP ile İlişisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Temel Yaklaşım	Vatandaşlık aktarımı	13	52	8,10
	Yansıtıcı düşünme	8	32	
Amaç	Etkin vatandaşlık	18	72	16,60
	Toplumsallaşma	12	48	
	Demokrasi	7	28	
	Milli bilinç	6	24	
	Etkin vatandaşlık	19	76	
Öğrenme Alanı	Birey ve toplum	9	36	17,37
	Kültür ve miras	9	36	
	Bilim, teknoloji ve toplum	5	20	
	Üretim, dağıtım ve tüketim	3	12	
	Hak, sorumluluk ve özgürlük	13	52	
Kazanım	Demokrasi	11	44	17,37
	Etkin vatandaşlık	10	40	
	Sosyal rol	6	24	
	Kültürel öğeler	5	20	
	Sosyal katılım	16	64	
Beceri	İş birliği	9	36	18,91
	Politik okuryazarlık	8	32	
	Karar verme	7	28	
	Hukuk okuryazarlığı	6	24	

Değer	Empati	3	12	21,62
	Sorumluluk	14	56	
	Dayanışma	9	36	
	Adalet	7	28	
	Özgürlük	7	28	
	Vatanseverlik	7	28	
	Saygı	4	24	
	Duyarlılık	4	24	
	Yardımsızlık	4	24	

Tablo 7’ye göre sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliğine yönelik görüşler; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer kategori altında toplanmıştır. Kategorilere göre vatandaşlık aktarımı (yaklaşım), etkin vatandaşlık (amaç), etkin vatandaşlık (öğrenme alanı), hak, sorumluluk ve özgürlük (kazanım), sosyal katılım (beceri) ve sorumluluk (değer) en çok ortaya çıkan kavramlardır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla değer kategorisi (%21,62), en az yaklaşım kategorisi (%8,10) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 7’de yer alan temalar ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Temel yaklaşım: “Sosyal bilgiler dersinin temel yaklaşımlardan birisi de vatandaşlık aktarımıdır. Bu anlamda bu yetkinlik sosyal bilgiler dersinde yer almalıdır.” (Ö14)

“Bireyler sosyal bilgiler dersinde hak ve sorumlulukları öğrenmektedir. Gerçek hayatta ise birey derste öğrendiklerini yansıtarak sorunlarını çözebilmektedir.” (Ö23)

Amaç: “Vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve koruyan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip vatandaş olarak yetişmiş bireyler amacına uygun olduğunu düşünüyorum.” (Ö18)

“Sosyal bilgiler dersinin en önemli amaçları bireyin toplumsallaşmasını ve etkin bir vatandaş olmasını sağlamaktır. Programın özel amaçlarında vatandaşlıkla ilgili yetkinliklere çokça vurgu yapılmıştır.” (Ö4)

Öğrenme alanı: “Özellikle ‘etkin vatandaşlık’ ile ‘kültür ve miras’ öğrenme alanlarında bu yetkinlikle ilgili birçok kazanıma yer verilmiştir.” (Ö14)

“Tüm sosyal bilgiler programı için temel yetkinlik olduğunu düşünüyorum. Özellikle ‘birey ve toplum’, ‘kültür ve miras’ öğrenme alanlarında bu yetkinlik öğrencilere kazandırılabilir.” (Ö15)

Kazanım: “7. sınıf ‘etkin vatandaşlık’ öğrenme alanında yer alan ‘Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.’ kazanımlarıyla ilişkilendirebiliriz.” (Ö11)

“Sosyal bilgiler dersinin, ‘Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.’ kazanımıyla ilişkili olduğunu düşünüyorum.” (Ö14)

Beceri: “Etkin vatandaşlık öğrenme alanında sahip olunması istenen ‘iletişim’, ‘işbirliği’, ‘sosyal katılım’, ‘empati’ ve ‘karar verme’ becerileri bu yetkinlik alanının gerekliliğini ortaya koymaktadır.” (Ö6)

“Dersimizin içeriğinde yer alan ‘politik okuryazarlık’, ‘hukuk okuryazarlığı’ ve ‘sosyal katılım’ temel becerileri ile alakalı olduğunu düşünmekteyim.” (Ö24)

Değer: “Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliği alakalı değerler; ‘adalet’, ‘dayanışma’, ‘duyarlılık’, ‘saygı’, ‘sorumluluk’, ‘vatanseverlik’ diyebiliriz.” (Ö7)

Tablo 8.

İnisiyatif Alma ve Girişimcilik İlgili Yetkinliğinin SBDÖP ile İlişisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Temel Yaklaşım	Yansıtıcı düşünme	15	60	8,15
	Yapılandırıcılık	4	16	
Amaç	Etkin vatandaşlık	10	40	11,15
	Sorun çözme	7	28	
	Toplumsallaşma	5	20	
	Ülkemiz ve dünya	4	16	
Öğrenme Alanı	Üretim, dağıtım ve tüketim	16	64	16,73
	Etkin vatandaşlık	8	32	
	Birey ve toplum	6	24	
	Bilim, teknoloji ve toplum	6	24	
	Küresel bağlantılar	3	12	
Kazanım	Fikir üretme	13	52	16,30
	Etkin vatandaşlık	10	40	
	Proje önerme	9	36	
	Nitelikli insan gücü	6	24	
Beceri	Girişimcilik	19	76	27,89
	Problem çözme	10	40	
	Yenilikçi düşünme	9	36	
	Karar verme	9	36	
	Finansal okuryazarlık	6	24	
	Eleştirel düşünce	5	20	
	Sosyal katılım	4	16	
	Araştırma	3	12	
Değer	Sorumluluk	11	44	10,72
	Çalışkanlık	5	20	

	Özgürlük	4	16	
	Yardımseverlik	3	12	
	Tasarruf	2	8	
Kişisel Özellik	Aktif olma	11	44	9,01
	Risk alma	10	40	

Tablo 8'e bakıldığında inisiyatif alma ve girişimcilik ilgili yetkinliğine yönelik görüşler; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve kişisel özellik kategori altında toplandığı görülmektedir. Kategorilere göre en çok yansıtıcı düşünme (yaklaşım), etkin vatandaşlık (amaç), üretim dağıtım ve tüketim (öğrenme alanı), fikir üretme (kazanım), girişimcilik (beceri), sorumluluk (değer) ve aktif olma (kişisel özellik) kavramları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla beceri kategorisi (%27,89), en az temel yaklaşım kategorisi (%8,15) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 8'de yer alan kategoriler ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Temel yaklaşım: “Girişimcilik ve inisiyatif alma yetkinliği ile bireyler yeni öğrendiklerini eski öğrenmelerinin üzerine yapılandırabilir. Bu noktadan hareketle SBDÖP ve içeriği bu yetkinlik üzerinden uygulama imkânı bulabilir.” (Ö13)

“Bu yetkinlikle dersteki öğrenci merkezli uygulamaların önü iyice açılarak öğrenciler öğrendiklerini gerçek hayata yansıtabilir.” (Ö24)

Amaç: “Sosyal bilgiler dersi, kişisel ve toplumsal açıdan sorunları çözebilecek bireylerin yetişmesini amaçlamaktadır. Bu açıdan inisiyatif alma ve girişimcilik sosyal bilgiler dersi için önemli bir yetkinliktir.” (Ö17)

“21. yüzyılda etkili bir milli bilinç oluşturmak ve sağlıklı kararlar alabilen, sorumluluk duygusuna sahip vatandaşlar yetiştirmek için bu yetkinlik programın her bölümünde bulunması gerekir.” (Ö15)

Öğrenme alanı: “Bu yetkinlikle 'birey ve toplum', 'üretim, dağıtım ve tüketim' ve 'etkin vatandaşlık' gibi öğrenme alanları doğrudan ilgilidir.” (Ö16)

“Ekonominin ön planda olduğu 'üretim, dağıtım ve tüketim' öğrenme alanında girişimcilik ve inisiyatif alma konuları ile ilgili konular yer almaktadır.” (Ö12)

Kazanım: “Örnek olarak, 'İşbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir' kazanımıyla ilgili bir yetkinlik olduğunu söyleyebiliriz.” (Ö20)

“Üretim, dağıtım ve tüketim' öğrenme alanında bulunan 'Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.' kazanımıyla ilişkili olduğunu düşünmekteyim.” (Ö22)

Beceri: “Programda doğrudan 'girişimcilik' becerisi yer almaktadır.” (Ö1)

“‘Girişimcilik’, ‘karar verme’, ‘problem çözme’, ‘sosyal katılım’, ‘yenilikçi düşünme’ becerileri ile bu yetkinlikle ilgilidir”. (Ö4)

Değer: “Programda yer alan ‘çalışkanlık’, ‘özgürlük’, ‘sorumluluk’, ‘tasarruf’ ve ‘yardımseverlik’ değerleri bu yetkinliğin olmazsa olmazlarıdır.” (Ö23)

Kişisel özellik: “Sorumluluk almaktan çekinmeyen, riskleri göz önünde bulunduran ve gerektiğinde inisiyatif alabilen kişiler yetiştirmek için olması gerektiğine inanıyorum.” (Ö9)

“Etik değerler çerçevesinde risk alabilen yaratıcı ve yenilikçi bireylerin yetiştirilmesi açısından önemli bir yetkinlik olduğunu söyleyebiliriz.” (Ö18)

Tablo 9.

Kültürel Farkındalık ve İfade İlgili Yetkinliğinin SBDÖP ile İlişkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kavram	f	Kavram (%)	Kategori (%)
Temel Yaklaşım	Vatandaşlık aktarımı	10	40	4,83
	Kültürel farkındalık	14	56	
	Kültür aktarımı	12	48	
Amaç	Milli değerler	10	40	24,63
	Milli bilinç	9	36	
	Farklı kültürlerle saygı	6	24	
	Kültür ve miras	20	80	
Öğrenme Alanı	Küresel bağlantılar	5	20	14,00
	Birey ve toplum	4	16	
Kazanım	Milli kültür unsurları	17	68	19,80
	Türk tarihi	13	52	
	Kültürlerarası ilişkiler	6	24	
	İletişim	5	20	
Beceri	Değişim ve sürekliliği algılama	9	36	15,94
	İletişim	9	36	
	Sosyal katılım	7	28	
	Kanıt kullanma	4	16	
	Empati	4	16	
	Estetik	10	40	
Değer	Saygı	8	32	20,77
	Sorumluluk	7	28	
	Bağımsızlık	6	24	
	Dayanışma	5	20	
	Vatanseverlik	4	16	
	Yardımseverlik	3	12	

Tablo 9'a göre kültürel farkındalık ve ifade yetkinliğine yönelik öğretmen görüşleri; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer kategorileri altında toplanmıştır. Kategorilere göre; vatandaşlık aktarımı (temel yaklaşım), kültürel farkındalık (amaç), kültür ve miras (öğrenme alanı), milli kültür unsurları (kazanım), değişim ve sürekliliği algılama (beceri) ve estetik (değer) en çok ortaya çıkan kavramlardır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla amaç kategorisi (%24,63), en az yaklaşım kategorisi (%4,83) ile ilişkilendirmiştir. Tablo 9'da yer alan temalar ve kavramları destekleyen bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki şekildedir;

Temel yaklaşım: *“Tarihi ve kültürel konuları içeren dersimizin vatandaşlık ve kültür aktarımında bu yetkinliğin önemli bir yeri vardır.” (Ö3)*

“Bu yetkinliğin sosyal bilgilerin kültür boyutuyla doğrudan ilişkilidir. Öğrenciler kültürümüzün devamını getirmesi açısından bu yetkinlik önemlidir.” (Ö13)

Amaç: *“Sosyal bilgiler dersi milli bilinç oluşturmaya, farklı kültürlerle saygı duymaya, milli kültürümüzü koruyan ve geliştiren bireyler yetiştirmeye amaç edinmektedir. Bu bakımdan bu yetkinlik mutlaka olmalıdır.” (Ö11)*

“İçerisinde doğup büyüdüğü kültürün farkında olmak, bu kültürü gelecek kuşaklara aktarmak adına bu yetkinliğe sahip olunmalıdır.” (Ö15)

Öğrenme alanı: *“Özellikle ‘kültür ve miras’ öğrenme alanında kültürel farkındalık ile ilgili birçok kazanım ve konu yer almaktadır.” (Ö23)*

“Kendi kültürümüzün farkında olmak, farklı kültürleri tanımak ve kültürlerarası ilişki kurmak bakımından ‘küresel bağlantılar’ öğrenme alanı ile ilişkili olduğunu düşünüyorum.” (Ö24)

Kazanım: *“Bu yetkinlikle ilişkili olarak, ‘Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.’ gibi kazanımlar programda bulunmaktadır.” (Ö24)*

“Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği ile ‘Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir.’ kazanımının ilişkili olduğunu düşünmekteyim.” (Ö23)

Beceri: *“Dersimizdeki, ‘sosyal katılım’ ‘iletişim’ ve ‘değişim ve sürekliliği algılama’ becerileri ilgili olduğunu söyleyebilirim.” (Ö12)*

Değer: *“Programda kazandırılmak istenen, ‘yardımseverlik’, ‘vatanseverlik’, ‘saygı’ ve ‘dayanışma’ gibi değerler aslında kültürümüzün yapı taşlarıdır.” (Ö5)*

“Bu yetkinliğin, ‘sorumluluk’, ‘duyarlılık’, ‘estetik’, ‘saygı’ gibi değerler ile alakalı olduğu kanaatindeyim.” (Ö16)

Sonuç ve Tartışma

MEB’de (2018), anahtar yetkinliklerin öğretim programıyla bir bütünlük sağladığı ifade edilmiştir. Araştırma sonuçları da sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre anahtar yetkinliklerin SBDÖP için gerekli görüldüğünü göstermektedir. Öğretmenler bu yetkinliklerin SBDÖP’te kazandırılması konusunda en çok anadilde iletişim yetkinliğini, en az ise yabancı dillerde iletişim yetkinliğini gerekli görmüşlerdir. Diğer yetkinlikler ise daha fazla gerekli görünmesi bakımından sırasıyla; öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, kültürel farkındalık ve ifade, inisiyatif alma ve girişimcilik ve matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler olmuştur. Bütün yetkinliklerin gerekli görülmesinin sebebi anahtar yetkinlikler ile sosyal bilgiler dersinin amaç ve içeriklerinin uyumlu olması gösterilebilir. Anadilde iletişim yetkinliğinin en fazla gerekli görülen anahtar yetkinlik olmasında, sosyal bilgiler dersinin hemen hemen her unsurunun ve bu yetkinliğin kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguların ifade edilmesi ve yorumlanmasını içermesi gösterilebilir. Yabancı dillerde iletişim yetkinliğinin en az gerekli görülen yetkinlik olmasında ise sosyal bilgiler dersinde bireyin kendini yabancı dille ifade etmesinden ziyade kültürler arası anlayış konusunda gerekli olması söylenebilir. Buna karşılık Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) ise beceri ve değerler açısından SBDÖP’ü analiz ettiklerinde en ilişkili yetkinliğin sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, en az ilişkili olan yetkinliğin de anadilde iletişim olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu farklılığın oluşmasında bu çalışmada SBDÖP’ün sadece beceri ve değer unsurlarının değil de her unsurunun incelenmesi gösterilebilir. Ayrıca Öztürk ve Kafadar (2018), çalışmalarında matematiksel yetkinlik hariç anahtar yetkinliklerin hepsinin SBDÖP ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Becerilerin yetkinliklerin çerçevesinde belirtildiğini ancak hangi becerinin hangi yetkinlikle ilişkilendirileceğinin açıkça ifade edilmediğini ifade etmişlerdir.

Anadilde iletişim yetkinliği ile ilgili öğretmen görüşleri, öğretim programlarının temel öğelerinden olan temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer kategorilerinde toplanmıştır. Ayrıca yetkinliğin içeriğine bağlı olarak iletişim ve kültür kategorileri de ortaya çıkmıştır. Buradan yola çıkarak, anadilde iletişim yetkinliğinin SBDÖP’ün neredeyse her unsuruyla ilişkili olduğu, programın uygulanması ve başarıya ulaşmasında bu yetkinliğin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla amaç kategorisi, en az temel yaklaşım kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Bu durum, dersin özel amaçlarına bakıldığında iletişimle ilgili amaçlara yer verilmiş olmasıyla açıklanabilir. Kategorilere göre kavramlardan en çok vatandaşlık aktarımı, toplumsallaşma, iletişim, birey ve toplum, iletişim, dayanışma, sözlü ve yazılı ifade, etkili iletişim ile kültür aktarımı ortaya çıkmıştır. Kaldı ki anadilde iletişim yetkinliğinin içeriğine bakıldığında da sözlü ve yazılı olarak ifade etme ve yorumlama, uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmanın yer aldığı görülmektedir (MEB, 2018). Dolayısıyla programda yer alan açıklama ile çalışma sonuçlarının uyumlu olduğunu

ifade edebiliriz. Benzer bir şekilde Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) çalışmalarında bu yetkinliğin; sözlü ve yazılı ifade, okuma, anlama, yorumlama, dilsel etkileşim, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma gibi becerilerle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmanın nicel kısmında yabancı dillerde iletişim yetkinliği en az gerekli görülen yetkinlik olmasına rağmen öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından gerekli görülmüştür. Bu durum, diğer yetkinliklerin öğretmenler tarafından SBDÖP’te daha gerekli görülmesiyle açıklanabilir. Çalışmanın nitel kısmında ise çok az öğretmen bu yetkinliğin SBDÖP ile çok ilişkili olmadığını ifade etmiş ancak öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yetkinlikle SBDÖP arasında ilişkilendirme yapmıştır. Yabancı dillerde iletişim yetkinliğine yönelik görüşler; amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve kültür kategorileri altında toplanmıştır. Bu durum da bu yetkinliğin programın birçok unsuruyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla kültür kategorisi, en az beceri ve değer kategorileri ile ilişkilendirmiştir. Etkin vatandaşlık, küresel bağlantılar, ülkelerarası ilişkiler, iletişim, saygı ve kültürlerarası etkileşim oluşturulan kategoriler içerisinde öğretmenlerin en çok değindiği kavramlardır. Bu yetkinlik alanı, sözlü ve yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre sosyal ve kültürel olarak anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır (MEB, 2018). Bu durum, öğretmenlerin görüşlerine göre ortaya çıkan kavramların anahtar yetkinliğin içerisinde yer alan kavramlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) de, yabancı dillerde iletişim yetkinliğinin; sözlü ve yazılı ifade, aracılık etme, kültürler arası anlayış, farklı dillere ve kültürlere merak ve ilgi beceriler ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinliklere yönelik görüşler öğretim programlarının temel unsurlarından olan amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer kategorileri altında toplanmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla beceri kategorisi, en az değer kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Bu durum; problem çözme, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, konum analizi, harita okuryazarlığı, kanıt kullanma, dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma gibi matematik ve bilimle doğrudan ilgili beceri sayısının programda fazla olması ile açıklanabilir. Değer olarak ise sadece bilimsellik değeri ifade edilmiştir. Kategorilere göre en çok; etkin vatandaşlık, bilim, teknoloji ve toplum, veri oluşturma ve yorumlama, problem çözme ve bilimsellik kavramları vurgulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarıyla benzer doğrultuda Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici, (2018), SBDÖP’te en fazla matematiksel yetkinlik ve bilim teknolojide temel yetkinliklere ait becerilere yer verilmiş olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Farklı çalışmalarda da sosyal bilgiler dersinin bazı konularının birçok matematiksel beceriyle ilişkili olduğu belirtilmiştir (Bekdemir & Başbüyük, 2011; Pala & Başbüyük, 2019; Türk & İşleyen, 2004). Healt (1988), sosyal bilimlerdeki her disiplinin, temel olarak toplumdaki bilim ve teknolojiyle ilişkilendirilebileceğini söylerken Çelikcan (2010), sosyal bilgiler dersinin bilim ve teknoloji konusunda daha çok insan ve toplum konusuyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. NCSS (2010), sosyal

bilgiler programlarının; bilim, teknoloji ve toplum arasındaki ilişkilerin incelenmesini sağlayan deneyimleri içermesi gerektiğini ifade etmiştir. Taş ve Kiroğlu (2018) ise SBDÖP'ü öğretmen görüşlerine göre değerlendirdikleri çalışmalarında SBDÖP'ün çağdaş eğitim teknolojilerinden yoğun bir şekilde yararlandığı sonucunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca Turan ve Karasu-Avcı (2018) ise bu yetkinliğin dijital vatandaşlık ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Teknolojinin giderek hayatımızda yer almaya başlaması nedeniyle dijital vatandaşlık kavramı oldukça popüler hale gelmiştir. Bu nedenle dijital vatandaşların yetişebilmesi için bilim/teknolojide temel yetkinlikler bireylere kazandırılmalıdır.

Dijital yetkinliğe yönelik görüşler; amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve dijital yaşam kategori altında toplanmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla dijital yaşam kategorisi, en az değer kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Kategorilere göre bilim ve teknoloji, bilgi ve iletişim teknolojileri, bilim, teknoloji ve toplum, teknoloji kullanımı, dijital okuryazarlık, bilimsellik ve çağın gerekleri en çok ortaya çıkan kavramlardır. Dijital yetkinliğin öğretim programının neredeyse her temel ögesiyle ilişkili olmasının yanı sıra özellikle bilim ve teknolojinin yoğun olduğu kavramlar ve kategoriler altında toplandığını söyleyebiliriz. Bunun nedeni olarak dijital yetkinliğin, bilim ve teknolojinin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkan bir ihtiyaç olmasını gösterebiliriz. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018), SBDÖP'te dijital yetkinlikle ilişkili olarak dijital okuryazarlık, sosyal katılım ve iletişim becerilerine yer verildiğini belirtmişlerdir. Selimi ve Üseini (2019), dijital yetkinliğin; bilgi ve iletişim teknolojilerinin hayatın her alanında temel problemlerin çözülmesi için kullanılmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. AB ülkelerinde ilköğretim düzeyindeki eğitimde dijital yetkinliğin kazandırıldığını belirtmişlerdir. Bunun için de derslerin konularında bilişim ve iletişim teknolojilerine yer verildiğinden bahsetmişlerdir. Pala ve Başbüyük (2020) ise evlerinde bilgisayar veya tablet olma, internet bağlantısı olma ve internete bağlanma sıklığı gibi dijital yetkinlikle ilgili durumların sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısını etkilediğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte MEB'de (2018), dijital teknolojideki gelişmelerle birlikte dijital vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla konuyla ilgili ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Turan ve Karasu-Avcı, (2018) da SBDÖP'te yer alan bu yetkinliğin dijital vatandaşlıkla ilgili olduğunu belirtmiştir.

Öğrenmeyi öğrenme yetkinliğine yönelik öğretmen görüşleri; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve bireysel öğrenme olmak üzere yedi kategoride toplanmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla öğrenme alanı kategorisi, en az temel yaklaşım ve değer kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Öyle ki katılımcı öğretmenler yetkinliğin bütün öğrenme alanları ile ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yetkinliğin programın birçok unsuruyla ilişkili olması ve beceri, değer, kazanım gibi unsurların öğrenme alanı çatısı altında birleşmesi nedeniyle öğrenme alanı ön plana çıkmış olabilir. Kodlamalar sonucunda ise kategorilere göre en çok yapılandırıcılık, sorun çözme, birey ve toplum, kendini tanıma, öz denetim, sorumluluk ve bireysel farklılık kavramları ortaya çıkmıştır. Bu durumun da

programın temel anlamda öğrenci merkezli olarak yapılandırılmasıyla uyumlu olduğunu söyleyebiliriz. Taş ve Kiroğlu (2018) da bu duruma vurgu yapmışlar ve SBDÖP'ün içeriğinin, bireyin ilgi ve gereksinimlerine, gelişim özelliklerine ve hazırlanış düzeylerine uygun bir şekilde hazırlandığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenmeyi öğrenmenin bir yetkinlik olarak öğretim programlarında 2018 yılından itibaren yer almaya başlamasına rağmen MEB'de (2005) de bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlamak için öğrenmeyi öğrenme yetkinliğine vurgu yapılmıştır.

Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliğe yönelik öğretmen görüşleri; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer kategori altında toplanmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla değer kategorisi, en az temel yaklaşım kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Bu durumun nedeni olarak bu yetkinliğin temelinde insanların bir arada yaşaması ve değerler insanları bir arada tutma konusunda oldukça önemli bir unsur olması gösterilebilir. Kategorilere göre vatandaşlık aktarımı, etkin vatandaşlık, hak, sorumluluk, özgürlük ve sosyal katılım en çok ortaya çıkan kavramlardır. Bu kavramların vatandaşlıkla doğrudan ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu yetkinliğin SBDÖP ile doğrudan ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Taslak olarak yayınlanan 2017 MEB'de de sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklere diğer yetkinliklerden daha fazla yer verildiği belirtilmiş ancak 2018 MEB'de benzer bir ifadeye yer verilmemiştir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) ise çalışmalarında bu yetkinliğin SBDÖP'te becerilerde en fazla yer alan ikinci yetkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Turan ve Karasu-Avcı (2018), bu dersin bir vatandaşlık dersi olarak ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle çevrimiçi ortama kayan vatandaşlık yetkinliklerine SBDÖP'te yer verilerek etkili bir sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilmesi ve dijital vatandaşların yetiştirilmesinin sağlanabileceğini belirtmişlerdir.

İnisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliğine yönelik öğretmen görüşleri; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve kişisel özellik kategorileri altında toplanmıştır. Bu yönüyle yetkinliğin SBDÖP'ün birçok alanıyla ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Öğretmenler bu yetkinliği en fazla beceri kategorisi, en az temel yaklaşım kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Bu durumda hem 2005 hem de 2018 MEB'de girişimciliğin doğrudan bir beceri olarak yer alması önemli bir etken olabilir. Kategorilere göre en çok yansıtıcı düşünme, etkin vatandaşlık, üretim dağıtım ve tüketim, fikir üretme, girişimcilik, sorumluluk ve aktif olma kavramları ortaya çıkmıştır. Selimi ve Üseini (2019) inisiyatif ve girişimcilik yetkinliğinin yaratıcılık, yenilikçilik, risk alma, liderlik ve inisiyatif duygusundan başladığını belirtmişlerdir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018), çalışmalarında SBDÖP'te bu yetkinliğe uygun olarak; finansal okuryazarlık, girişimcilik, iletişim, iş birliği, karar verme ve yenilikçi düşünme becerilerine yer verildiğini ifade etmişlerdir. Gömleksiz ve Kan (2009), SBDÖP'ün girişimcilik becerisini kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine farklı çalışmalarda, sosyal bilgiler dersinin, girişimciliği

kazanmaya çalışan derslerden biri olduğu ifade edilmiştir (Polat vd., 2015; Tarhan & Kılıç, 2017; Uygun & Ramazan, 2016)

Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliğine yönelik görüşler; temel yaklaşım, amaç, öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer kategorileri altında toplanmıştır. Diğer yetkinliklerde de olduğu gibi bu yetkinliğin öğretmen görüşlerine göre SBDÖP'ün birçok unsuruyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler, bu yetkinliği en fazla amaç kategorisi, en az temel yaklaşım kategorisi ile ilişkilendirmiştir. Bu durumda dersin bir kültür kazandırma dersi olarak düşünülmesi etkili olabilir. Birçok çalışmada sosyal bilgilerin dersinin kültür aktarmaya hizmet ettiği belirtilmiştir (Akpınar & Genç, 2017; Çengelci, 2012; Deveci, 2009; Gürel & Çetin, 2017). Kategorilere göre; vatandaşlık aktarımı, kültürel farkındalık, kültür ve miras, milli kültür unsurları, değişim ve sürekliliği algılama ve estetik en çok ortaya çıkan kavramlardır. Kavramlarda da yine kültür unsurunun ön plana çıktığı görülmektedir. Deveci (2009) ise sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanmanın bireyin toplumsallaşması ve çevreye uyumu amaçlarını; işbirliği, düşünme ve empati becerilerini; sevgi, saygı, hoşgörü değerlerini kazandırma konusunda katkı sağladığını belirtmiştir. Ayrıca kültür öğelerinin sosyal bilgiler dersinin konusu olduğunu ifade etmiştir.

Çalışmanın nicel kısmında anahtar yetkinliklerin SBDÖP için gerekli olduğuna ulaşılırken, nitel kısmında ise öğretmenlerin yapmış olduğu ilişkilendirmeler, yetkinlikler ile SBDÖP'ün oldukça ilişkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Anahtar yetkinliklerin SBDÖP ile ilişkisine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri programın temel öğeleri etrafında toplanmıştır. Çalışmada ortaya çıkan kategori ve kavramlar ile SBDÖP karşılaştırıldığında sosyal bilgiler dersinin temel yaklaşımlarından olan vatandaşlık aktarımı ve yansıtıcı düşünmenin yanı sıra yapılandırmacılık ve hayat boyu yaklaşımları; hemen hemen bütün amaçlar; bütün öğrenme alanları; mekân algılama ve çevre okuryazarlığı hariç programdaki bütün beceriler; programdaki neredeyse bütün değerler; programda yer alan birçok kazanımla ilişkilendirme yapıldığı görülmüştür. Benzer şekilde Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018), MEB'de (2017) yer alan beceri ve değerlerin çoğunun anahtar yetkinliklerle uyumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sonuç olarak çalışmada HBÖ yaklaşımı kapsamında AYÇ ve TYÇ ile uyumlu bir şekilde oluşturulan anahtar yetkinliklerin SBDÖP ile uyumlu olduğuna ulaşılmıştır. Anahtar yetkinliklerin HBÖ yaklaşımı kapsamında hazırlanması nedeniyle, bu yaklaşımın SBDÖP'ün neredeyse bütün temel öğeleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Nitekim Ouane (2003) de HBÖ'nün okullarda verilen eğitim ve öğretimi kapsadığını ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak HBÖ yaklaşımının okuldaki öğrenmelerle, evde ve toplumda edinilen öğrenmelerin bütünleşmesini sağladığı söylenebilir (Fischer, 2000).

Öneriler

Araştırmada SBDÖP'ün birçok temel ögesinin anahtar yetkinliklerle ilişkili olduğunun belirlenmesine rağmen bu yetkinliklerin programın hangi ögesiyle ve nasıl ilişkilendirileceğine yönelik açıklamalar bulunmamaktadır. Bu nedenle öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenlerin ilişkileri daha iyi kurabilmesi açısından programda, SBDÖP ile anahtar yetkinliklerin nasıl ilişkilendirileceğine yönelik açıklamalara yer verilmelidir. Ayrıca anahtar yetkinliklerin sosyal bilgiler dersinde nasıl kazandırılabilceği ve geliştirilebileceğine yönelik olarak öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir.

Çalışmada anahtar yetkinlikler her ne kadar SBDÖP'ün birçok temel ögesiyle ilişkilendirilse de bazı kazanım, beceri ve değerlerle ilişkilendirilme yapılmadığı görülmüştür. Anahtar yetkinliklerin SBDÖP'ün bütün unsurlarıyla tamamen uyumlu olması beklenemez. Bu bakımdan anahtar yetkinlikler AYÇ ve TYÇ kapsamında oluşturulduğu için değiştirilmese bile anahtar yetkinliklere bağlı kalarak her derse özgü alt yetkinlikler belirlenebilir.

Araştırmacılar temel eğitim ve ortaöğretimde yer alan diğer derslerin öğretim programları ile anahtar yetkinlikler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çalışmalar yapabilir.

Etik ve Çıkar Çatışması Bildirimi

Bu çalışmada, çıkar çatışması ilkelerine ve etik kurallara uyulmuştur. Etik ihlal sorumluluğunun yazara ait olduğu ve bu çalışmanın daha önce başka bir akademik yayında yer almadığı yazar tarafından taahhüt edilmiştir. Çalışma için etik kurul izni alınmıştır (28.02.2020, 44495147-50.01.04.E.10295).

Kaynakça

- Akpınar, M. ve Genç, İ. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 249-268.
- Aksoy, G. ve Taşkın, G. (2019). Öğretim programlarının değişmesini etkileyen faktörlerin, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi müfredatlarını etkileme boyutu. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(224), 75-99.
- Bağcı, E. (2011). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'de yaşam boyu eğitim politikaları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 139-173.
- Balcı, A. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Pegem Akademi.
- Baldwin, R. (2009). *Developing the key competencies in social sciences. Soccon09 Conference*, Christchurch.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.

- Bekdemir, M. ve Başbüyük, A. (2011). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin matematik başarı ve kaygı düzeylerinin coğrafya başarısını yordaması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 459-477.
- Butgel-Tunalı, S., Gözü, Ö. ve Özen, G. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması "Karma araştırma yöntemi". *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24(2), 106-112.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Çelickan, Ş. (2010). *Sosyal bilgiler dersi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının aktif öğrenme yöntemleri ile işlenmesinin öğrencinin akademik başarısına etkisi* (Tez No. 279672) [Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203.
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 1-19.
- European Commission (2018). Commission staff working document accompanying the document Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-af3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>
- Fischer, G. (2000). Lifelong learning-more than training. *Journal of Interactive Learning Research*, 11(3), 265-294.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerini kazandırmadaki etkililiğinin belirlenmesi (Diyarbakır ili örneği). *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 8(1) 39-49.
- Gürel, D. ve Çetin, T. (2018). Sosyal bilgiler dersi ve kültür aktarımında edindiği rol üzerine bir inceleme. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 6(2), 22-40.
- Heath, P. A. (1988). Science/Technology/Society in the Social Studies. ERIC Digest.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (2008). Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi. <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/avrupa-yeterlilikler-cercevesi>
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (2015). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/tuerkiye-yeterlilikler-cercevesi>
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (2018). Hayat boyu öğrenme için anahtar yetkinliklere ilişkin konsey tavsiye kararı. [https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/Hayat_Boyu_Ogrenme_icin_Anah tar_Yetkinlikler_Tavsiye_Karari_2018.pdf](https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/Hayat_Boyu_Ogrenme_icin_Anah_tar_Yetkinlikler_Tavsiye_Karari_2018.pdf)
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook. (2nd ed). Sage
- Millî Eğitim Bakanlığı (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar). MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). Ankara. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=155>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar), Ankara. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- National Curriculum Standards For Social Studies (US). (2010). <https://www.socialstudies.org/standards/strands#8>
- Otuz, B., Görkaş-Kayabaşı, B. ve Ekici, G. (2018). 2017 sosyal bilgiler dersi öğretim programı beceri ve değerlerinin anahtar yetkinlikler açısından analizi. *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 944-972.
- Ouane, A. (2003). Defining and selecting key competencies in lifelong learning. *In Contributions to the Second DeSeCo Symposium*, (133), 311-325.
- Öztürk, C. ve Kafadar, T. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 134-148.
- Pala, Ş. M. ve Başbüyük, A. (2019). Matematik becerisinin sosyal bilgiler derslerindeki harita grafik ve tablo okuma becerilerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 3(1), 41-56.
- Pala, Ş. M. (2020). 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların anahtar yetkinliklerle ilişkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(Ek), 298-308.
- Pala, Ş. M. ve Başbüyük, A. (2020). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanına ilişkin akademik başarılarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(228), 301-334.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd Ed.). Sage Publications, Inc.
- Polat, S., Koçak, B., Çermik, F., Meral, E. ve Boztaş, M. (2015). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarının girişimcilik kazanımı açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(62), 455-470.
- Selimi, A. ve Üseini, A. (2019, 11-13 Nisan). Yenilikçi eğitim ile dijital yetkinlik ve girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi–Kuzey Makedonya örneği. [Sözlü Bildiri]. *ICEB'19-International Congress of Economics and Business*, Bursa, Türkiye.
- Tarhan, M. ve Kılıç, F. (2017). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Biyografilerle Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasına İlişkin Bir İnceleme. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(2), 60-71.
- Taş, H. ve Kiroğlu, K. (2018). 2017 ilkököl sosyal bilgiler dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 17(2), 697-716.
- Turan, S. ve Karasu-Avcı, E. (2018). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Türk, İ. C. ve İşleyen, T. (2004). Tarih dersi öğretiminde matematik dersinin yeri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 445-455.
- Uygun, K. ve Ramazan, E. R. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11) 136-157.

- Yalkın, B. ve Işık, A. D. (2019). Fen bilimleri dersi öğretim programındaki kazanımların yaşam boyu öğrenme yetkinlikleri açısından incelenmesi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(2), 167-18.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

In the scope of lifelong learning, the key competencies that were determined in harmony with the European qualifications framework and the Turkish qualifications framework were included in all of the curricula updated in 2008. As in all of the curricula in our country, the key competencies were included in the Social Studies Curriculum (SSCC). It can be stated that the opinions of teachers, who are implementers of the program, about the relationship of these competencies with the SSCC are significant. As the conducted studies on this field were reviewed, no studies, applying teacher opinions related to the relationship between the key competencies and the SSC, were encountered. Therefore, in this study, which is thought to contribute to the field, it is aimed to evaluate the relationship of the key competencies stated in the SSC in 2008 with the SSC according to teacher opinions.

The mixed-method, which enables using both the quantitative and qualitative methods together, was employed in this research. In the quantitative dimension of the research, the key competencies of the teachers were determined with the survey method. In the qualitative dimension of the research, the interview method was used. The quantitative data were collected from all of the social studies teachers (76) who were in service in Erzincan province in the 2019-2020 academic year. In collecting the qualitative data, quantitative data were collected from 25 social studies teachers included in the research. As the data collection tool, the personal information form, in the quantitative part of the research, the questionnaire form related to the necessity of the key competencies stated in the SSC, in qualitative part, the semi-structured interview form related to the relationship between the qualifications and the SSC were used. While the analysis was performed considering the arithmetic mean in the quantitative part, the content analysis was applied in the qualitative part.

The results of the quantitative part of the research suggest that the key competencies are regarded as necessary for the SSC according to the opinions of the social studies teachers. The teachers see 'communication in mother language' necessary most and the 'communication in the foreign language' least for the SSC.

The opinions of teachers related to the competency of the communication in the mother language were grouped in the categories as approach, purpose, learning field, gains, skill, value, communication and culture. The teachers associated this competency with the purpose category most and approach category least.

The opinions related to the communication competence in foreign languages were grouped under the categories of purpose, learning field, gains, skill, value and culture. The teachers associated this competency with the gains category most and the skills and value categories least. The concepts that the teachers referred most were effective citizenship, global issues, global connections, cultural elements, communication, respect and intercultural interaction in the created categories.

The opinions related to the mathematical competence and basic competences in science/technology were grouped under the categories as purpose, learning field, gains, skill and value. They excoriated the competency with skill category most and value category least. According to the categories, mostly the concepts as effective citizenship, science, technology and society, data production and interpretation, problem-solving and scientificness were stressed.

Opinions related to the digital competency were grouped under the categories as purpose, learning field, gains, skill, value and digital life. They associated with the digital life category most, and value category least. According to the categories, the concepts, which came forth, were science and technology, information and communication technologies, science, technology and society, use of technology, digital literacy, scientificness and the necessity of the age.

The teacher opinions related to the learning how to learn competency were grouped under seven categories as approach, purpose, learning field, gains, skill, value and individual learning. They associated with the learning field most and approach and value categories least. According to the categories, the emerged concepts were constructivism, problem-solving, individual and society, self-knowledge, self-control, responsibility and individual difference.

Teacher opinions related to the competence of social and citizenship were grouped under the categories as approach, purpose, learning field, gains, skill and value categories. They associated with the value category most and approach category least. According to the categories, the mostly emerged concepts were citizenship transfer, effective citizenship, right, responsibility and freedom and social participation.

The teacher opinions related to the taking initiative and entrepreneurship competence were grouped under the categories as approach, purpose, learning field, gains, skill, value and personal qualification. They associated it with the skill category most and approach category least. According to the categories, the reflective thinking, effective entrepreneurship, production, distribution and consumption, generating ideas, entrepreneurship, responsibility and being active categories emerged most.

The opinions related to the cultural awareness and expression competence were grouped under the categories as approach, purpose, learning field, gains, skill and value categories. They associated with the purpose category most and approach category least. According to the categories, the citizenship transfer, cultural

awareness, culture and heritage, national cultural elements, perception of change and continuity and aesthetics were the mostly emerged concepts.

In the qualitative part of the study, it was reached to the conclusion that the competencies were fairly related to the SSC. The opinions related to the relationship between the key competencies and SSC were grouped around the basic elements of the curriculum. As the categories and concepts emerged in the study were compared with the SSC, it was observed that in addition to the citizenship transfer and reflective thinking, which are the approaches of social studies course, the constructivism and lifelong approaches, almost all purposes, all learning areas, all skills in the program, except for perceiving space and environmental literacy, all values in the program, except for caring for family unity, honesty and love, there were associations with many gains in the curriculum. In conclusion, it was found that, within the scope of lifelong learning, the key competencies produced in harmony with the EQF and TQF.